

STATISTIK & ANALYS

HÖGSKOLEVERKET
National Agency for Higher Education

Stig Forneng
2004-12-07

Rekord i antal examinerade från universitet och högskolor

Utbyggnaden av universitet och högskolor gör tydliga avtryck i examensstatistiken. På tio år har antalet examina ökat med drygt 50 procent. Den senaste noteringen som gäller antalet examina läsåret 2003/04 är 52 300. Jämfört med föregående läsår är ökningen över sju procent, eller nära 4 000 examina.

Antalet avlagda examina under ett år är dock inte liktydigt med antalet examinerade personer eller nya examinerade. Många studenter avlägger mer än en examen, och dubbelexaminationen har ökat under de senaste åren då allt fler har fått möjlighet att kombinera en yrkesexamen som högskoleingenjörsexamen eller sjuksköterskeexamen med en så kallad generell examen, det vill säga en kandidat- eller magisterexamen. Dessutom avläggs ett stort antal specialistsjuksköterskeexamina och speciallärarexamina, vilka båda förutsätter en tidigare grundexamen vid universitet och högskolor.

Antalet studenter som tog sin första examen vid universitet och högskolor var 38 700 läsåret 2003/04. I detta fall handlar det om en ökning med nära fem procent eller inemot 2 000 examinerade jämfört med föregående år. Jämfört med storleken på en genomsnittlig årskull i den svenska befolkningen betyder det att andelen som avlägger en högskoleexamen ligger strax över 35 procent.

Det är alltså en betydande del av befolkningen som nu skaffar sig en högskoleutbildning och det är tal som ligger långt över det antal högskoleutbildade som lämnar arbetskraften med pension. Det gäller för närvarande och det kommer också att gälla under det kommande decenniet när ett stort antal välutbildade fyrtiotalister kommer att lämna arbetskraften. Utöver utflödet av examinerade från universitet och högskolor får arbetsmarknaden dessutom ett betydande tillskott av högskoleutbildade som har en högskoleutbildning, men inte tar ut examen. Genom de senaste femton årens utbyggnad av högskoleutbildningen i landet sker således en betydande höjning av den yrkesaktiva befolkningens utbildningsnivå.

Fler lärare, färre förskollärare

Nästan alla examensgrupper ökar. Antalet magisterexamina och kandidatexamina har ökat med drygt tio procent mellan läsåren 2002/03 och 2003/04. Dessa examina svarar nu för drygt 40 procent av hela antalet avlagda examina.

Examengrupp	1989/90	1994/95	1998/99	2002/03	2003/04	02/03-03/04	%
Kandidatexamen	1 081	3 707	7 981	11 269	12 501		11
Magisterexamen	-	2 080	5 961	9 151	10 321		13
Civilingenjörsexamen	2 545	3 318	3 562	3 969	4 212		6
Högskoleingenjörsexamen/motsvarande	725	1 855	1 855	3 082	3 145		2
Juris kandidatexamen	678	902	945	979	952		-3
Lärarexamen	6 173	8 463	7 320	7 881	8 377		6
därav barn- och ungdomspedagogisk examen	3 729	3 537	2 050	1 920	1 282		-33
grundskollärarexamen 1-7	439	2 239	2 157	1 632	1 894		16
grundskollärarexamen 4-9	530	842	1 041	1 579	1 770		12
gymnasielärarexamen	737	947	1 063	1 560	1 617		4
Läkarexamen	714	776	863	833	763		-8
Psykologexamen	262	174	245	300	343		14
Sjukgymnastexamen	484	461	468	433	426		-2
Sjuksköterskeexamen	3 614	2 398	3 221	3 620	4 031		11
Social omsorgsexamen	561	580	406	440	325		-26
Socionomexamen	786	794	848	1 091	1 145		5
Specialistsjuksköterskeexamen	-	-	-	1 274	1 338		5
Specialpedagogexamen	133	365	450	590	609		3
Tandläkarexamen	158	149	253	139	169		22
Yrkesteknisk högskoleexamen	499	463	289	190	88		-54
Äldre examina	9 128	5 214	413	12	13		8
Övriga	2 571	2 572	2 538	3 451	3 586		4
Totalt	30 112	34 271	37 618	48 704	52 344		7
Därav för första gången examinerade	25 475	28 741	30 327	36 863	38 658		5

Anmärkning 1: Magisterexamen infördes i samband med högskolereformen 1993. Kandidatexamen förekom bara i begränsad utsträckning före 1993. Specialistsjuksköterskeexamen är en ny examen som avläggs efter påbyggnad av sjuksköterskeexamen.

Anmärkning 2: Uppgifterna avser hittills inrapporterade examina. Normalt brukar cirka 2 procent av examina efterrapporteras. Om detta gäller även för läsåret 2003/04 betyder det att antalet avlagda examina 2003/04 kommer att justeras upp med cirka 1000 avlagda examina.

Andra stora grupper är lärarexamina, ingenjörsexamina och sjuksköterskeexamina, vilka tillsammans svarar för ytterligare dryga 40 procent av hela antalet avlagda examina. Också dessa grupper av examinerade tillhör de som har ökat mellan de båda senaste läsåren.

När det gäller lärarna är det 2003/04 det första året med ett större antal examinerade med den nya lärarexamen, drygt 700. Detta är också den viktigaste förklaringen till att antalet med barn- och ungdomspedagogisk examen (förskollärare och fritidspedagoger)

har minskat så kraftigt mellan läsåren 2002/03 och 2003/04. Av de 700 som har avlagt den nya lärarexamen är det nästan 400 som har en utbildning med inriktning mot förskola, förskoleklass, fritidshem. Om dessa läggs till antalet med barn- och ungdomspedagogisk examen blir minskningen mellan 2002/03 och 2003/04 inte lika stor, men det blir ändå en minskning.

Antalet som avlägger social omsorgsexamen fortsätter att minska, men det beror framför allt på att mer och mer av utbildningen med inriktning mot denna sektor på arbetsmarknaden styrs över mot socionomutbildningen.

I övrigt är minskningen av antaletamina på läkarutbildningen ett av de mer anmärkningsvärda resultaten. Efter utökningen av antalet nybörjarplatser år 2000 kommer dock antalet examinerade sannolikt att öka igen om några år.

Ökad andelamina på långa utbildningar

Sedan högskolereformen 1993 har antaletamina vid universitet och högskolor ökat med drygt 50 procent. Cirka 40 procent av allaamina avläggs nu på utbildningar som omfattar minst fyra års studier. Jämfört med för tio år sedan innebär det att andelenamina på långa utbildningar har fördubblats genom en kraftig förändring under senare delen av nittiotalet. Den viktigaste faktorn bakom denna förändring är tillkomsten av magisterexamen i samband med högskolereformen 1993. Bland dem som tar en så kallad generell examen är det nu nästan lika vanligt att ta en magisterexamen som en kandidatexamen.

När det gäller de enskildaamina som är inriktade mot ett visst yrkesområde har antaletaminerade blivit fler inom många områden. På femton år har antalet civilingenjörsexamina ökat med 65 procent och antalet högskoleingenjörsexamina (examen var relativt ny då) har ökat ännu mer. Antalet juristexamina har ökat med 40 procent och antalet lärarexamina har ökat nästan lika mycket – dock med en omfördelningen inom gruppen, vilket innebär betydligt färre med inriktning mot förskolan. Antalet psykologexamina har ökat med 30 procent. Däremot är ökningen blygsammare när det gäller läkare (+ 7 procent) och sjuksköterskor (+ 12 procent). Och antalet med tandläkarexamen har minskat.

Könsfördelningen allt snedare

Lsåret 2003/2004 avlades 63,5 procent av allaamina av kvinnor. Dubbelamination är något vanligare bland kvinnor än bland män – inte minst genom förekomsten av påbyggnadsutbildningar för lärare och sjuksköterskor. Räknar man fördelningen bland de studenter som avlägger sin första examen är andelen kvinnor 61,5 procent.

Könsfördelningen är ojämn på flertalet utbildningar och tendensen är att könsfördelningen blir ojämnare. Andelen kvinnor ökar på alla utbildningar utom där taket redan är nått, det vill säga utbildningar där andelen kvinnor redan är nära hundra procent, till exempel sjuksköterska, specialpedagog, tandhygienist, receptarie för att nämna några.

Av det dryga tjugotal examensgrupper som omfattar fler än hundra avlagdaamina är det bara tre som har jämn könsfördelning, det vill säga en andel män respektive

kvinnor som ligger inom intervallet 40 till 60 procent – det gäller arkitektexamen, konstnärlig examen och läkarexamen. För övriga examensgrupper gäller att könsfördelningen är snedare än 60–40. Inom dessa examensgrupper är kvinnorna i majoritet i alla grupper utom när det gäller civilingenjörer och högskoleingenjörer. Bland de examensgrupper som under de senaste åren har rört sig från jämn könsfördelning till kvinnodominans bland de examinerade märks juristutbildningen, tandläkarutbildningen och utbildningen av teologie kandidater.

Också när det gäller kandidat- och magisterutbildningar är könsfördelningen ojämn. Genomsnittet för kandidatexamen är 66 procent kvinnor och 34 procent män. För magisterexamen håller sig dock andelen inom intervallet 60–40. Andelen kvinnor är 56 procent, andelen män är 44 procent.

Inom olika ämnesområden är dock könsfördelningen ojämnare även för kandidat- och magisterexamen. Ojämnast är fördelningen inom vård och omsorg respektive teknik. När det gäller vård och omsorg är andelen kvinnor 89 och 85 procent för kandidatexamen respektive magisterexamen. Inom teknik är andelen män 66 och 74 procent för kandidat- respektive magisterexamen. Även när det gäller kandidat- och magisterexamen är det samma förhållande som när det gäller yrkesexamen, det vill säga att andelen kvinnor är högre än andelen män inom alla områden exklusive det tekniska.